

Indkomstbeskatning for ægtefæller og hjemmeproduktion

Baggrund og motivation

Stort set siden introduktionen af indkomstskatten ahr man diskuteret, hvorvidt der bør være fælles eller individuel beskatning af ægtefæller. I de seneste årtier har der været en international trend i retning af individbaserede skattesystemer, og i de lande der stadig opererer med fælles beskatning, såsom USA og Tyskland, har mange advokeret til fordel for systemets afskaffelse. Spørgsmålet er om dette er en hensigtsmæssig politik?

En konsekvent sambeskatning indebærer, at det enkelte individ beskattes på grundlag af halvdelen af husholdningens samlede indkomst. Derved bliver marginals-katterne identiske for de to partnere uanset den faktiske fordeling af indkomst inden for husholdningen. Dette vil ikke være tilfældet i et progressivt skattesystem med særbeskatning, hvor den primære forsørger står over for en højere marginals-kat end den sekundære forsørger.

Måden hvorpå man beskatter ægtefæller har betydning for både efficiens og fordeling. Tidlige diskussioner af emnet fokuserede i høj grad på fordeling, men siden bidraget af Boskin og Sheshinski (1983) har man været opmærksom på, at der er et effektivitetsargument til fordel for individuel beskatning. ARGumentet tager som sit udgangspunkt, at sekundære forsørgere (typisk kvinder) iflg. empiriske undersøgelser har et langt mere elastisk arbejdsudbud end primære forsørgere. Det betyder, at skatter virker mere forvridende på arbejdsudbuddet for sekundære forsørgere, hvorfor disse bør beskattes relativt lempeligt med henblik på at minimere arbejdsudbudsforvridningen. Dette sikres netop i kraft af et individbaseret progressivt skattesystem, jf. ovenfor.

Forskningsplan

Vi ønsker at undersøge, hvorvidt efficiens hensynet stadig peger på individuel beskatning, når man tager højde for eksistensen af hjemmeproduktion. Et bidrag af Piggott og Whalley (1996) pointerer, at hjemmeproduktion introducerer en ny effekt i forhold til de traditionelle analyser. Et individuelt skattesystem giver nemlig husholdningen et incitament til at omlægge mandens og kvindens tidsanvendelse i hjemmet, således at personen med den højeste marginals-kattesats arbejder relativt mere i hjemmet, og vice versa. Denne forvridning af husholdningernes tidsanvendelse skaber et efficiens tab, og ifølge Piggott og Whalley (op.cit.) bør man bruge fællesbeskatning af ægtefæller mhp. at undgå denne effekt.

Piggott-Whalley papiret er imidlertid blevet stærkt kritiseret af Apps og Rees (1999) samt Gottfried og Richter (1999). Disse artikler argumenterer for, at særbeskatning stadig er det optimale, på trods af forvridningen i inputsammensætningen i hjemmeproduktionen.

Alle disse tidligere studier af optimal beskatning og hjemmeproduktion baserer sig på forholdsvis simplificerede modelleringer af hjemmeproduktion, basalt set varianter af Gronau (1973, 1977). Vi ønsker derimod at analysere emnet i den langt mere generel ramme opstillet af Becker (1965). I denne model opnår husholdningerne ikke direkte nytte af markedsproducerede varer og af ren fritid som i konventionelle modeller. I stedet får man nytte af en række aktiviteter, der kræver input af både varer og tid. I en vis forstand kan man opfatte alle nyttegivende varer som

!hjemmeproducerede". Specielt bryder modellen med eksistensen af *ren* fritid, og det vil formentlig være vigtigt for egenskaberne af det optimale skattesystem.

Vi håber at kunne vise, at de tidligere resultater beror på en for simpel modellering af hjemmeproduktion. Faktisk forventer vi, at fælles beskatning vil være at foretrække i Becker's modelramme. Et sådant resultat vil dufte lidt af Diamond og Mirrlees (1971) berømte produktionsefficiensteorem, ifølge hvilket det optimale skattesystem aldrig forvrider inputsammensætningen i markedssektoren. I det omfang vi kan påvise optimalitet af fælles beskatning, svarer det til, at skattesystemet også bør opretholde produktionsefficiens i husholdningssektoren.

Perspektiv og policy-relevans

Et sådant resultat vil være interessant, fordi det går imod den konventionelle visdom, og fordi spørgsmålet har været diskuteret i en række lande igennem de senere år. Senest har beskatning af gifte par været til debat i USA, hvor præsident Bush og andre politikere har foreslået en reform af det nuværende system.

Litteratur

- Apps, P.F. and Rees, R. (1999). "Individual versus Joint Taxation in Models with Household Production." *Journal of Political Economy* 107, pp. 393-403.
- Becker, G.s. (1965). "A Theory of the Allocation of Time". *Economic Journal* 75, pp 493-517.
- Boskin, M.J. and Sheshinski, E. (1983). "Optimal Tax Treatment of the Family: Married Couples." *Journal of Public Economics* 20, pp. 281-297.
- Diamond, P.A. and J.A. Mirrlees (1971). "Optimal Taxation and Public Production." Parts I-II. *American Economic Review* 61, pp. 8-27, pp. 261-78.
- Gottfried, P. and Richter, W.F. (1999). "The Tax Unit and Household Production: Comment." *Journal of Political Economy* 107 pp. 404-409.
- Gronau, R. (1973). "The Intrafamily Allocation of Time: The Value of the Housewives' Time." *American Economic Review* 68, pp. 634-651.
- Gronau, R. (1977). "Leisure, Home Production and Work - the Theory of the Allocation of Time Revisited." *Journal of Political Economy* 85, pp. 1099-1123.
- Piggott, J. and Whalley, J. (1996). "The Tax Unit and Household Production." *Journal of Political Economy* 104, pp. 398-418.